СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 16. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 21. січня, 1926. VOL. XXXIV. No. 16. Jersey City, N. J., Thursday, January 21. 1926. TREE CENTS

Мексико боронить свого права видавати земельні закони.

ВАШИНГТОН, 19. січня. — Американський департамент стейту дістав від мексиканського департаменту стейту ноту в справі недавного протесту американського уряду проти урядових проектів мексиканського уряду про земельну справу.

Американський уряд протестував тоді, що мексиканський уряд таким законом нарушивби права американських горожан у Мексику, а спеціяльно права до нафтових теренів. Тепер мексиканський уряд у своїй ноті заявляє, що мексиканський уряд має право видавати такі закони, які йому подобається, як до сього управнений в межах своєї держави уряд Злуч. Держав.

Уряд Мексика перечить, буцімто намірені закони мали на ціли конфіскувати власности американських горожан. Колиб до сього прийшло, тоді американські горожани моглиби піти до мексиканських судів з відповідними скаргами.

ГУБЕРНАТОР ПІДЧАС ІНАВГУРАЦІЇ ПЯТНУЄ ПРОГИБІЦІЮ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 19. січня. — Інавгурація демократичного кандидата Гарі Мура на уряд стейтового губернатора відбулася тут нині серед великої паради. Подібні паради відбувалися й по других містах стейту.

У своїй інавгураційній промові до стейтової леґіслятури новий губернатор заявив, що він буде виступати проти вуглевого тросту; він радив, щоби три стейти, найбільше зацікавлені в углевім промислі, обняли в свій заряд углеві копальні.

В другій частині своєї промови губернатор Мур критикував остро прогибіційний закон яко нарушення стейтових прав федеральним урядом.

42 КОРАБЛІ ПРИЇХАЛИ В ОДИН ПОРТ ЗА ОДИН ДЕНЬ.

НЮ ЙОРК, 19. січня. — За нинішний день приїхало до місцевого порту 42 кораблі. Причиною сього незвичайного натовпу в порті було те, що в понеділок панувала в порті й в дорозі до порту така густа мрака, що кораблі не могли заїздити.

СВАРКА НА ЖІНОЧІЙ КОНВЕНЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 19. січня. — На жіночій промисловій конвенції, яку вчора отворив урочистою промовою президент Кулидж, прийшло до таких перепалок межи делегатками, що конвенція малощо не розбилася.

Причиною заворушення було те, що президія не хотіла дати голосу делегатці жіночої партії.

РІДКИЙ ВИПАДОК ПРИ БУДІВЛІ.

НЮ ЙОРК, 19. січня. — При будівлі на розі Риверсайд Драйв та 81-ої вулиці обірвалася щогла будівляного журавля („дерик") і то саме в хвилі, коли на її вершку сидів один робітник. Він був одним з цілої громади, що власне закладала журавель. Як дротяна линва урвалася, він полетів у долину, сидячи на журавлі, як на кони. Удар убив його на місци. Кромі сього журавель, падаючи, розбився на куски, з котрих один покалічив тяжко візника воза, їдучого тої дорогою. Одна нянька й дитина просто чудом спаслися з під падаючого бервена.

НЕ БУДУТЬ ЛОМАТИ ОБСТРУКЦІЇ ПРОТИ СВІТОВОГО СУДУ.

ВАШИНГТОН, 19. січня. — Провідники републиканської більшости постановили не ломати обструкції противників пляну приступлення до світового суду, хиба що обструкціоністи перейдуть до явної обструкції.

Від коли почалася обструкція, галерії сенату переповнені цікавими видцями.

АРИЗОНСЬКІ ПАМЯТКИ ПІДРОБЛЕНІ.

ТАКСОН, Аризона, 19. січня. — Вчені, що розслідували питання правдивости нібито історичних памяток, які відкрито кілька тижнів тому назад, а які малиби нібито вказувати, що в осьмому столітію по Христі в нинішнім стейті Аризоні існувала сильна римсько-жидівська держава, попали вже на слід, хто міг підробити ці нібито історичні памятки. Автором їх мавби бути мексиканський різбар і знаток клясичних мов Томотіо Одогуль на імя, який жив 40 літ тому назад. Його авторство має бути доказане понад сумнів.

БОГАТО ОСІБ ГИНЕ ВІД ГАЗУ.

НЮ ЙОРК, 19. січня. — За один нинішний день случилося в сьому місті пять смертельних случаїв зачадження світляним газом. Причиною відай було невміле вживання газу для огрівання домів, яке стає щораз більше популярним через недостачу твердого вугля.

АМЕРИКАНСЬКІ ПРИПАСИ НАФТИ НЕВИЧЕРПАЄМІ

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 19. січня. — На нафтовий зізд, скликаний Американським Нафтовим Інститутом, приїхало тут коло дві тисячі делегатів. На зізді читано відчит про природні припаси нафти в Злучених Державах, з якого виходило, що американські припаси нафти просто невичерпаємі.

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА РІДНУ ШКОЛУ.

В січні сього року збірки призначені на Рідну Школу в Галичині.

Всі збірки посилати через:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ПІДПАЛИВ СЕБЕ ЦИГАРОМ.

НЮ ЙОРК, 18. січня. — В одній комнаті готелю Ричмонду, що находиться при 46-ій вулиці в сьому місті, повстав нині огонь. Сейчас у готели почалася паніка, але пожарна сторожа скоро вгасила огонь. Згинув лишень 56-літний мущина Роберт Притчард, що мешкав у комнаті, в котрім почався огонь. Поліційне слідство дозваляє поліції догадуватися, що Притчард, сидячи на фотели, заснув, опустив запалене цигаро на доливку і так запалив газету або килим.

ЗНОВА ЗА СИНІМИ ЗАКОНАМИ.

НЮ ЙОРК, 18. січня. — Прихильники острого святковання неділь почали знова живу агітацію. Так званий „Хрестоносний комітет для святковання сабашу" веде тепер по нюйорських церквах завзяту пропаганду. Один представник сього комітету підчас проповіди в одній церкві напав на священників і проповідників, які дозваляють своїм вірним трактувати легкодушно неділю, і порівнував сих священників з бутлеґерами. Він виступав теж проти зелізничих підприємств, які позваляють собі пускати зелізниці в неділю.

Згадана організація лагодиться вислати до президента Кулиджа делеґацію з домаганням ухвалення відповідного федерального закона, який наказувавби всему населенню святкувати строго неділю.

ПОЛІТИКА В ШАХАХ.

Радянська влада, що зорганізувала дуже дбайливо останні міжнародні шахові змагання в Москві, ввела одну шахову реформу. Шахові фігури, в якій є такі реакційні особи як король та королева, переміняли на демократичний вигляд. На місце „короля" прийшов „робітник з радянською емблемою", замісць „королевої" — маємо сільську дівчину; хлопцями є „комсомольці" (Комуністичний союз молоді). Державна фабрика шахів уже поширила шахи з цими новими фігурами. Ідея послідовна. Та що буде, коли кожна держава пічне приготовляти власні шахи, відповідно до свого сучасного ладу? А далі, коли представники поодиноких суспільних кляс пічнуть домагатися, щоби в шахах були зрівняні у правах такі громадяне як „хлопці" та „вістуни" з тими, що захопили владу „королевої"?

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА ДЛЯ РІДНОЇ ШКОЛИ.

Різдвяна Коляда рішає рік річно про судьбу Рідної Школи, про її істнування. Якщоби Різдвяна Коляда не дописала, змушена булаби Рідна Школа замкнути свої школи і припинити дальшу діяльність. В той спосіб булиби ми позбавлені під Польщею ще й тих останніх шкіл, в яких можна виховати молоде покоління на ідейних борців за волю українського народа.

Наш нарід в краю розуміє вагу Рідної Школи. Тому в минулім році, коли холод і голод визирав з наших сільських хат, коли за коляду на Рідну Школу саджали колядників в польську тюрму, 1126 громад пішло з колядою і наколядувало по наших горем прибитих селах $10,000. Себто зібрали на Рідну Школу за один раз таку суму, якої не складає ціла американська Україна за цілий рік.

А ми не повинні дати себе випередити в коляді старому краєви. Ми повинні зложити на ту ціль більше як складає голодне село в Галичині. Тому йдім з колядою на Рідну Школу в кождій місцевости, а зібрану коляду пересилаймо негайно до краю на потреби Рідної Школи через:

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

ВЕЧІР ТАНЦІВ АВРАМЕНКА В ДЕЛЬМЕНГОРСТІ.

Дня 28. падолиста м. р. удався наш балетмайстер і Авраменко в переїзді до Канади вечір українських танців у Дельменгорсті біля Бремен. Танців тих вивчив він у короткому часі українських робітників, що перебувають у великому числі в Дельменгорсті. Вечір випав дуже гарно.

КАРІЄРА ШТАЙҐЕРА.

Часописи подають непевірену звістку, що якісь чужинці видавці хотять запропонувати Штайґерови, щоби списав свої спомини. Жидівська преса зробила йому на чужині таку рекляму, що чужинні книгарні сподіваються мабуть сензаційного рукопису.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПІДДУБНИЙ КИНУВ ЗБИШКОМ.

Понеділкова боротьба межи українським силачем Іваном Піддубним а польським атлетом Владеком Збишком викликала велике зацікавлення в усіх, що цікавляться спортом. На боротьбу прийшло близько до 15,000 видців. Владек Циганевич подав свою вагу на 230 фунтів, Піддубний на 248, але Циганевич виглядав на богато слабшого й лекшого. Боротьба тревала майже три чверти години і зовсім несподівано покінчилася поразкою для польського атлета. Піддубний схопив Збишка на плечі та з плечій кунув його на землю так, що сей через 5 минут не міг встати. Лежачого на землі Піддубний без труду обернув на лопатки.

В другій парі боролися зі собою старший брат Владка Станіслав Циганевич та німецький великан Ганс Штайнке. Боротьба тревала пів години, та скінчилася розіграною.

В середу, дня 20. січня, Піддубний виступає в Джерзи Сіти, в Вікторі Гол, при Гендерсон та Йорк.

Концерт у честь борецької кариєри Івана Піддубного, який улаштовують в сю неділю, викликує вже велике зацікавлення.

АДВОКАТ „НОВОЇ ДОБИ".

Арештували у Львові адвоката Ґжешчинського vel Ґжешчука, який ошукував своїх клієнтів на великі гроші. Депозити, які йому передавали, він уживав на забави по ресторанах, з щадничими книжочками зголошувався до банків і вибирав чужі гроші, не віддаючи їх на протязі довгих місяців. Також гроші на ріжні сплати доручені йому клієнтами як правничому заступникові пропадали бесілідно в його кишені. Виявилось, що в кількох випадках продав навіть на власний рахунок чужий ґрунт та дрова зайняті судово під екзекуцію.

ДУХИ У ЛЬВОВІ.

„Газета Поранна" подає до відома спірітистів, що на ул. Охронок 9, у хаті п. Стернів щоночі, біля півночі, чути таємні шуми, зойки, виття, брязкіт ланцюхів, тріск дверий, навіть блискавки, і ні ті, що в хаті мешкають, ні їх сусіди не в силі донині розяснити цих явищ ніякими фізичними причинами. Цікаво знати, чи коли публика або спеціялісти, зацікавлені тими дивами злетяться туди юрбою, таємні голоси замовкнуть.

Про взаємини між Швайцарією і совєтською Росією.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 19. січня. — З урядових кругів повідомляють, що швайцарська федеральна рада, яка сьогодня збирається в Берні, столиці Швайцарії, схильна дати совєтській Росії сатисфакцію з приводу атентату на совєтського дипломата Вячеслава Воровського в маю, 1923, котрий згинув тоді від кулі швайцарського офіцира Маврикія Конрадія, якого суд виправдав.

Кажуть, що швайцарська влада годиться висловити совєтській Росії жаль з того приводу і призначити дочці Воровського досмертну платню зі скарбу Швайцарії.

Все те Швайцарія, як передають, готова зробити тому, щоб уможливити російському урядови вислати свою делегацію на міжнародню розброєну конференцію, яку Ліга Народів скликує у Швайцарії.

ДОВГ І ЗОЛОТО.

ЛОНДОН, 19. січня. — Італія радаби погодитися з Англією щодо сплачування її воєнного довгу в невеликих ратах, бо взамін за те сподівається, що Англія буде їй віддавати ратами золото, яке вона підчас війни дала Банкови Англії в заставу. Сього італійського золота Англія має на $110,000,000. Колиб Італія дістала його назад, то змогла би привернути золоту вартість паперових лірів.

Тепер власне про се торгується італійський міністер скарбу Вольпі з англійським міністром скарбу Черчілом. Вольпі хоче значних уступок, покликуючись на те, що Америка признала, що державні доходи Італії представляють лише одну шесту частину доходів Франції, але Черчіл перечить сьому, ставлячи сі доходи двічі більшими.

ПЛЯН ДОСА.

БЕРЛІН, 19. січня. — Міністер закордонних справ др. Густав Штреземан заявив, що німецькі націоналісти не мають рації у своїх осуджуваннях пляну Доса, бо якби не сей плян, то, казав, Німеччина не булаби перебула торічної економічної кризи і не була-б мала усталеної валюти.

ЛОКАРНО ДЛЯ БАЛКАНУ.

ПАРИЖ, 19. січня. — Румунія пропонує, щоби балканські держави скликали спільну конференцію і заключили договір про запоруку границь на зразок локарненської умови.

РОЗВІД.

ПАРИЖ, 19. січня. — Тутешній суд дав розвід Американці, жінці відомого кінового актора Рудольфа Валентіна (Італіяніна).

(Розведена жінка Валентіна з дому називалась Шофнессі. Відтак, коли її адоптував Ричерд Гаднат, вона називалася Винифред Гаднат. Вона є теж кіновою акторкою під російським іменем Наташа Рамбова. Вкінці мала ще четверте імя Валентіно, яке покинула в Парижі разом з чоловіком).

ФАЛШІВНИКИ ГРОШИЙ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 18. січня. — Демократичні і соціял-демократичні посли угорського парляменту дорікають, що правительство не хоче виявити, що змова фалшівників франків мала політичний підклад і тому зводить її до чисто кримінального вчинку.

Влада в останних днях далі увязнила кілька видних осіб, що їх обжалувано за участь в змові.

ПРОТИ „ДЖЕЗУ".

БЕРЛІН, 18. січня. — Тут в опероовому театрі запродуковано „джезову" симфонію англійського композитора лорда Бернера, та публика не дала її закінчити, заглушуючи музику свиставками.

(„Джез" (Jazz) се новітня поява в американській музиці, яка не має темпа, себто виміру степення скорости для гри музичного твору).

ПІКЧЕР ЛЕНІНА.

МОСКВА, 18. січня. — Совєтська влада хоче усунути подобу Леніна з почтових значків, а увіковічнити (??!) її на совєтських грошах.

САМОСУД НАД БАНДОЮ.

НЕАПОЛЬ (Наполі), Італія, 18. січня. — По селах кругом Неаполю буяла з якогось часу банда опришків, що жила з грабіжі. Влада не могла з нею впоратись, так селяни громади Чімітіле створили власну оборонну ватагу з 50 зоружених хлопців, які зловили банду. Вчасі погоні ранили 15 бандитів.

ТОПЛЯТЬ СНІГ ПРИ ПОМОЧІ СОЛИ.

ПАРИЖ, 18. січня. — В останних днях сніг укрив Париж високою верствою, так що зупинилась комунікація. Міська управа вживає тепер соли для топлення снігу. Щодня вживає соли вартости 100,000 франків.

ТУРЕЧЧИНА ПРИЙМАЄ НОВИЙ КАЛЕНДАР.

ЦАРГОРОД, Туреччина, 17. січня. — Турецька влада уставнила новий (Григоріянський) календар в Туреччині.

По магометанському численню тепер був би в Туреччині 1344 рік, а коли тепер принято християнський 1926, то посунено його о 582 роки.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МАЙНЕРИ ЗБИРАЮТЬСЯ ДО ПОСЛІДНОЇ БОРОТЬБИ

З целого округа твердого вугля доходять тепер вісти про небувале оживлення серед страйкуючих майнерів. У великих центрах сього округа відбуваються великі масові віча, на котрих зявляються з промовами провідники майнерської юнії, складають звіти зі своїх недавних невдалих переговорів з властителями копалень та предкладають майнерам пляни дальшої боротьби.

Найзамітнійшим фактом зі сих масових віч е постанови, які такі збори правильно виносять. І величезні збори в Вилкс-Баре, і величезне віче в скрентонській Тавн Гол, винесло одноздушно резолюцію, якою страйкарі постановляють вести страйк далі, поки властителі копалень не вступлять та не признають майнерам належних їх прав. Се завзяття майнерів в пятім місяцю страйку вказує не велике зрозуміння організації серед страйкарів. Се е дух, який веде до побіди.

У своїх резолюціях майнери потверджують становище своїх провідників підчас переговорів з властителями. Як урядники майнерської юнії, так і страйкуючі майнери стоять на становищи, що зорганізовані робітники не можуть згодитися на арбітрацію людий, до промислу непричасних. Всякі вмішування в углевий страйк зі сторони людий, які до страйку не мають ніякого безпосередного відношення, признано шкідливими. Вічевики спеціяльно осудили заходи місцевих бизнесменів, які хотіли наклонити страйкарів закинути свое становище та згодитися на немилу їм арбітрацію. Вічевики звертають сим непокликаним посередникам увагу, що своїм всуванием носа в не свою справу, вони лишень допомагали продовжувати страйк, а тим самим ударяли в свою власну кишеню.

Сі публичні заяви страйкуючих майнерів показують, що чотири місяці страйку може зломали майнерів маетково, але не зломали їх духово. Вони далі хочуть боротися; вони далі не годяться на уступства, які вважали за шкідливі на початку страйку, вони далі готові вести нерівну боротьбу. Вони далі стоять вірно при своїй організації та її провідниках, вони далі придержуються своїх постанов. Своєю однодушностю вони дають найкращу запоруку в остаточну побіду своєї слушної справи.

КОМУНІЗМ У МЕКСИКУ

Час від часу доходили з Мексику івсти, з яких можна було вносити про великі поступи комунізму в сьому краю. В американські ґазети попадали часто вістки про якісь комуністичні демонстрації. Були вістки про боротьби межи комуністами та некомуністами в мексиканських робітничих юніях. Попадали в американські ґазети навіть новинки, що самий мексиканський уряд схиляється в сьому чи онтому до комуністичної програми. Отсі чутки остаточно й спровокували американські ґазети прослідити докладнійше сей большевицький уплив у Мексику та подати про нього безсторонний звіт своїм читачам.

Розсліди розкрили для богатьох несподівану річ. Показалося, що комуністи справді поклали великі надії на Мексико. Москва дійсно сподівалася великих добутків у Мексику. Складалися на се ріжні причини. З одного боку, ворожнеча до Злучених Держав, типічно капіталістичної країни. З другого боку, характер народа, його горяча кров, його політичне неприготоване та випливаючий з того нахил сподіватись від уряду більше, як від уряду можна сподіватися.

Большевицькі аґітатори зробили все, що могли. Вони обробили мексиканську ниву так, як з їх становища належалося. Не промннули ні одної нагоди, межинародної ні нутрішної, щоби не засіяти там свого зерна. Ґазети, демонстрації, віча, організації, — всього було подостатком. Вістки про факти діставалися звичайно до американських ґазет та вирабляли в американських читачів враження, що Мексико, як не комуністичний край, то на всякий случай край, дуже близький до комунізму.

На діліж нема нічого більше хибного, як вважати Мексико за півкомуністичну країну. Мексиканський комуністичний рух має таку силу, як дощ у пустиннім піску. Комуністичні впливи серед робітників незвичайно малі. Коли провідники мексиканського юнійного руху на послідній конвенції мексиканської федерації праці почали боротьбу проти комунізму, предложивши зборам до ухвалення протикомуністичну резолюцію, то ся резолюція перейшла без великого опору. Сим мексиканські робітники показали, як сильно розходяться їх настрої з московською програмою.

Найстрашнійшим відай ударом для московського большевизму, справдішним послідним цвяхом у большевицьку домовину, був вибір поступового мексиканського президента Кальєса, а головно його політика йти рука в руку з мексиканським зорґанізованим робітництвом. Відколи федеральний уряд Мексика навязав зносини з мексиканською Федерацією Праці, від тоді мексиканський большевизм топився, як сніг на весняному сонці.

Як у Москві недбанне за робітничі інтереси викликає заметне опозиції проти большевицького уряду, так у Мексику звязки межи урядом а робітничими юніями завдали смертельний удар скрайним протиурядовим течіям.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ТОВ-А ПРОСВІТА У ЛЬВОВІ

Чергові збори найстаршого нашого товариства Просвіта відбулись дня 25. грудня с. р. у великій салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка у Львові. В сьогорічних зборах взяло участь 301 учасників. В тому числі було: 133 делеґатів філій, 66 делеґатів читалень, 20 членів головного Виділу, їх заступників і членів контрольної комісії та 57 гостей. Збори відкрив і проводив ними голова Т-ва М. Галущинський, секретарювали С. Магаляс і О. Павлів.

Відкриваючи збори, голова відчитав лісту померших членів Просвіти та освітних діячів, число яких досягнуло в сьому році цифри 90. Помершим посвятив голова кілька теплих слів згадки, а всі присутні вшанували їх память повстаннем з місць. Потім вислухали збори звіту з діяльности Виділу за минулий рік. Звіт зложив секретар Гол. Виділу В. Мудрий. Зараз по звіті вибрали збори комісію-матку, що занялася зложенням лісти кандидатів на членів Головного Виділу на місце пяти вильосованих і уступивших, та одного помершого, а також лісти їх заступників у числі 6, і членів контрольної комісії (5) та їх заступників (2).

Після вибору комісії-матки розвинулась дискусія над звітом з діяльности товариства. Сьогорічні збори набрали завдяки тій дискусії характеру просвітного конґресу. Після дискусії прийшов до слова представник контрольної комісії дир. М. Заячківський, що поставив внесенне на уділенне Головному Виділови абсолюторії.

По звіті контрольної комісії прийшов вибір нових членів Виділу, їх заступників і контрольної комісії.

В склад Виділу увійшли: п. п. І. Ліщинський, В. Мудрий (обидва поновно вибрані), Творидло Микола, Мудрак Юліян, Таранько Михайло і о. Садовський Домет (усі нововибрані). Заступниками виділових стали: Омелян Терлецький, Кривокульський Андрій, о. М. Лада, Буняк Порфір, Мурський Петро, Магаляс Семен. До контрольної комісії вибрані: Саевич Омелян, Скрентович Осип, Сполітакевич Іван, др К. Левицький, М. Заячківський, їх заступниками стали: Кліщ Михайло і Лазорко Михайло.

За заслуги на полі освітньої праці; а також за заслуги для української культури і науки іменували сьогорічні загальні збори почесними членами Просвіти слідуючих заслужених Громадян: Гнатюка Володимира, вченого етноґрафа; 2) о. Городецького Стефана (парох Вербиловець з Роґатинщини); 3) Левицького (Лукича) Володимира (Винники), 4) Лепкого Богдана, письменника; 5) Малицьку Константину; 6) о. Матковського Северина (парох Босир з Гусятинщини); 7) дра Маkуха Івана (Товмач); 8) Равлюка Василя, учителя зі Снятинщини; 9) Русову Софію, письменницю; 10) Стефаника Василя, письменника; 11) дра Смаль-Стоцького Степана, вченого; 12) Чикаленка Евгена, першого видавця книжок для народу в українській мові за царського режиму; 13) дра Чайковського Андрія, писменника; 14) дра Федака Степана; 15) радн. Яворського Василя з Нового Санча.

По виборах відбулась дискусія над пляном діяльности товариства в 1926 році. Загальні збори почались о 10.30 год. рано, а закінчилися о год. 6. вечером, а тягнулися без перерви. Не зважаючи на те, всі делеґати, передівсім з краю, витривали на зборах до самого кінця та доказали тим велику серіозність, з якою вони відносяться до освітних справ.

ДОПИСІ.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Загальні збори Кружка Рідної Школи.

Дня 1-го січня с. р. відбулись тут загальні збори Кружка Рідної Школи в Дітройт, Міш.

Зборами проводив гром. Іван Ґулька; секретарював гром. Степан Мостовий.

З черги зложили звіт зі своєї діяльности в Кружку отсі члени Виділу Кружка: Голова Онуфрій Яремчук, секретар Андрій Блащук і скарбник Антін Микитюк.

Зі звіту Виділу показалось, що Кружок Рідної Школи в Дітройт, Миш., за минулий рік своєї діяльности зібрав і вислав на Рідну Школу в Галичині 158 дол. і 10 цнт. до Головної Управи Українського Педаґоґічного Товариства у Львові.

По уділенню уступаючому Виділови заяви довіря за його працю в хосен Рідної Школи, та по полагодженню деяких формальностий, приступлено до вибору Виділу Кружка на 1926 рік. Вибрані: Андрій Блащук, голова; Онуфрій Яремчук, заст. голови; Степан Мостовий, секретар; Ольга Ниткевич, заст. секретаря; Катерина Нижанковська, скарбник. До контрольної комісії вебрано: Івана Ґульку, Павла Боднарчука й Антона Шустакевича.

По виборі Виділу приступлено до збірки членських вкладок до Гоговної Управи Українського Педаґоґічного Товариства у Львові. Зложили по одному долярови членської вкладки отсі члени й члениці Кружка: Андрій Блащук, Марія Блащук, Павло Боднарчук, Іван Грибик, Евстахій Грибик, Ілля Іванюк, Дмитро Коломийчук, Теодор Королишин, Ема Королишин, Степан Мостовий, Антін Микитюк, Варвара Микитюк, Олександер Нижанковський, Катерина Нижанковська, Ольга Ниткевич, Михайло Паюк, Софія Паюк і Онуфрій Яремчук.

Разом вплинуло від старших членів 18 дол. членських вкладок для Головної Управи У. П. Т. а 2 дол. і 20 центів включно з вписом від нових членів Кружка, що вступили в члени Рідної Школи 1. січня с. р., а саме від Івана Кустодовича та Дмитра Лазаря.

До згаданої квоти доложив Кружок зі своєї каси 9 дол. і 80 цт., що разом становить суму 30 долярів, яку в американській валюті вислав Кружок дня 5. січня с. р. на Рідну Школу до головної Управи Українського Педаґоґічного Товариства у Львові.

На адміністраційні видатки Кружка, як приміром на кореспонденцію з Головною Управою У. П. Т. у Львові, на переписку з членами, на пересилку добровільних датків на Рідну Школу і т. д., кождий член зобовязався платити до каси Кружка по 15 цт., а члениця по 10 цт. місячно.

Кружок числить 34 членів і е повна надія, що в біжучому році Кружок розвине інтензивну пропаґанду в цілі здобуття фондів для Рідної Школи в Галичині.

Ольга Ниткевич.

СЕЙР, ПА.

Коляда на Рідну Школу й Інвалідів.

В день Рождества Христового і в нас не забули за рідний край, котрий простягає до нас, своїх братів за морем, руку о поміч. І в нас на коклик урядників У. Н. С., від. 236, Тов. Вільних Козаків, пішли колядники, щоби колядувати по своїх членах і членкинях на „Рідну Школу" та не дати Ляхам її до решти здушити. Пішли колядувати також на допомогу інвалідам, тим борцям, котрі віддавали все, здоровля, майно й життя, щоби добути волю Україні, а нині лишень від нас одних можуть ждати помочі.

Колядували слідуючі особи: І. Ташкун, Г. Цибульський, Н. Заоборний, Н. Бабій, А. Багнюк, Ю. Гиряк, Гр. Андріїшин. З дівчат-панночок колядували: Анна Юсько, Юлія Юсько і Катерина Гиряк. Всім колядникам належиться велике Спасибіг за таку корисну прислугу для рідного краю. Сердечне Спасибіг належиться родичам п. співачок, а іменно Василеві Юськові і Андрієві Гирякови, що дали таке красне образованне своїм дітям, що і вони зрозуміли гірку долю рідного краю і зайнялись ходити з ними колядувати. Честь і слава таким родичам, що працюють разом з дітьми для добра України.

Жертвували по одному долярови: І. Тяшкун, Ю. Стройвус, А. Багнюк, Н. Бабій, І. Цибульський, Із. Галицький, А. Гаряк, Ю. Федчак, Н. Заоборний, М. Баланда, Т. Шкирпан, Д. Савчишин, С. Ханас, С. Баль, Т. Баль, В. Юська, Гр. Андриїшин. По 75 цнт.: Ю. Щудлик. По 50 цнт.: І. Обух, Ю. Бабій, Роман Ґараджон, В. Вовчанський, М. Ковалевич, М. Вороблевський, В. Шимовят, О. Черешньовський, Г. Федчак, Н. Ханас, С. Прислопський, Ю. Гиряк. По 25 ц.: К. Баль, П. Морох і Д. Новак.

Разом всіх гроший з коляди зібрано $24.50. До того ще патріотичне Співацьке Товариство „Боян" ухвалило на своїм мітинґу дати $5.00 на „Рідну Школу" яко Різдвяний дар.

Уряд відділу складає сердечну подяку всім жертводавцям, котрі не сідмовили жертви і хочби найменчою лептою причинилися до коляди.

І. Цибульський, предс.
Н. Заборний, касієр.

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Українці дають міліони на чужі цілі.

Коли українській еміґрації представиться потребу зібрання хоч невеличкої суми на якусь конечну народню ціль, то зараз почуємо нарікання, що нарід бідний і так жертвує вже замного. І дійсно на перший погляд воно так виглядає. Однак неодин здивується, коли скажемо, що Українці в Америці, хоч дають лише тисячі на свої народні цілі, то зате дають міліони в чужинецькі кишені. Не вірите? То перечитайте уважно тих кілька слів і застановіться над фактами, які наведемо, а самі переконаєтесь, як невідрадне наше положенне.

Українці в Злучених Державах купують і зуживають річно всяких товарів як пожива, убранне, опал, хатні річи і т. п. найменьше за 80 міліонів долярів. На тих 80 міліонах мають фабриканти, гуртівники і подрібні розпродавці, шторники, чистого зарібку около 45 міліонів. Однак припустім, що Українцям в Америці ще годі пориватись на фабрикантів і гуртівників; припустім, що ми покищо мусимо лишити при них їх часть зиску, яка виносить 25 міліонів долярів. Зате інакше представляється справа із зиском подрібної розпродажі, малих шторників, які річно заробляють на Українцях в Злучених Державах найменьше 20 міліонів долярів, і то чистого зиску.

Отсе гроші, які Українці несвідомо складають на чужі цілі. Що ті цілі приватні, а не публичні чи загальні, се не робить найменьшої ріжниці. З тих 20 міліонів припадає на українські штори меньше як 3 міліони, на польські 4 і пів міліона, на жидівські 9 міліонів, а 3 і пів міліона на всі інші. В Канаді шторники роблять на Українцях 8 міліонів зиску, з чого на українських шторників припадає найбільше 3 міліони. З того бачимо, що Українці в Злучених Державах і Канаді дають річно в чужі кишені **найменьше 25 міліонів долярів.** Коли се порівнаємо із сумою, яку ми складаемо на народні цілі, то побачимо дійсний корінь нашої народньої траґедії.

Наш нарід на іміґрації тяжко, чорно працює; тратить сили і здоровле по цементовнях, майнах, сталівнях і по треках, а з того його труду 25 міліонів чистого золота, зрошеного кровавим українським нотом, іде в чужі руки, в чужі кишені; з того найбільша часть в руки чужих або й ворожих народностий. Можливо, що і тому вони ворогами всякого нашого двигнення, а головно економічного, бо бояться, що тих 25 міліонів могли-б остатися в українських руках. Коли приглянемось пильнійше дійсним фактам і застановимося глибше над тою справою, то жаль серце стискає, як чужі ссуть відживні соки з нашого організму, який так їх потребує до свого розвитку.

Яка сьому причина і яка на се рада?

Причина сьому, що ми не маємо українських склепарів, шторників, і чистий зиск замісць лишатися в їх руках, в руках, які могли-б щиро помогти в кождому загально народньому ділі, іде в руки чужі. А рада на се така, щоб Українці брались до торговлі; щоби кождий Українець міг купити кожду річ у свого земляка; і щоби в той спосіб ані один український цент, витвір труду українського, не пропадав українському народови. Нехай свідомий український елемент береться до торговлі; нехай ратуе річно тих 25 міліонів, які в десяти літах зроблять 250 міліонів і більше. Подумайте — двісті пятьдесять міліонів! Які-б то українські інституції, школи, університети тими грішми можна побудувати чи зорґанізувати. А хочби лиш десята часть з того і то було-б дуже богато.

Нам треба тисячів українських купців у Злучених Держ. і в Канаді. Щоби бути купцем, треба розуміти те діло. Коли хто не мае тоговельного знання, а мае охоту і завзятте ратувати українські міліони, а й собі добути красшу долю, може зголоситись до Української Торговельної Школи в Щикаґо, де в короткому часі дістане знаменито купецьке образованне. З початком лютого (Февруара) с. р. зачинається новий курс науки і кождий Українець та Українка, що вміє читати й писати і має охоту стати купцем, може вписатись до школи. Науку подається почтою і без винагородження. Ученики покривають лише кошти друків і пересилки, які зовсім незначні. Сотки учеників побирае науку в тій школі і щасливі та вдоволені, що мають сю нагоду. Хто чує в собі іскру життя і кому сором за поневоленне 50-міліонового народу палить лице, нехай голоситься негайно по інформації на адресу: UKRAINIAN COMERCIAL SCHOOL, 1434 N. Leamington Ave., Chicago, Ill.

Ся школа має за ціль вирвати з ворожих рук річно 25 міліонів українського гроша.

СОН В АМЕРИЦІ.

От і свята Різдвяні,
А я на чужині;
Тяжко мені на серденьку,
Що не на Україні.

Лучше буде, як поїду
До краю на свята,
Відвідаю стару неньку,
Немічного тата.

Вже шифкарту я викупив
І на шиф сідаю;
Як шиф зачав відпливати
Так собі думаю:

В самі свята буду вдома,
Вже не довго ждати,
Там буде мене родина
Весело витати.

При вечері пожелаю
Всій своїй родині,
І будемо вечеряти
Наоколо скрині.

Разом з ними буду їсти
Борщик, паляницю,
І голубці, пироги,
А потім пшеницю.

От приїхав я до рідні,
А тут знов новина;
Кличуть: Вставай! Вставай!
Вже шеста година.

Прокинувся я зі сну,
Очі протираю;
Чи се правда, чи неправда,
Сам не довіряю.

О, Боже, се-ж був сон,
Так я просдезився;
Чому-ж той мій любий сон,
Чому не сповнився.

Ню Йорк, Н. Й.
М. Похмурський.

КОЛЯДА.

(На нуту Вселенная веселися).
Вселенная веселися,
Весь народе пробудися,
Бо лях ворог вже газдує,
Ріже, палить і мордуе
Наших батьків, сестер, братів і дітий.

Годі більше нам просити,
Ворог не дасть умолитись,
Треба скликувать громаду,
Всіх Січовиків на раду,
Ізбиратись, готуватись в лютий бій.

Другі народи свобідні,
Лише Українці бідні,
Пропадають, бо не знають,
Як ворогів збутись мають,
І здобути боротьбою свободу.

Вже прийшла важна година
Всіх нас кличе Україна,
Ним скорійше поспішаймо,
І у ряди поставаймо!
Бо пропадем, бо загинем на віки!

С. К. з Нюарку.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Беручи на себе ініціятиву створення національного хору в Ню Йорку „Український Народний Дім" просить всіх, хто цікавиться і любить український національний спів та хоче взяти участь в хорі, голоситися до галі ч. 4. Укр. Нар. Дому кождого вівтірка і четверга від 8-ої до 10-ої вечером.

„Український Народний Дім" заклинає всіх своїх членів, голов національних товариств, їх членів, батьків та материй помогти своїм впливом створенню в Ню Йорку так важної для національної справи організації, як „Український Національний Хор".

Щоби поставити творення „Українського Національного Хору" на практичний ґрунт і дати йому відповідно художний напрямок „Укр. Нар. Дім" на власні кошта запросив до організації і провадження хору славного артиста, оперового співака і диріґента п. Николу Карлаша.

3,5,8,10,4,6
Заряд „Українського Народнього Дому".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНКЕРС, НЮ ЙОРК.

Коляда на Рідну Школу.

Щоби допомогти Рідній Школі, кілька груп колядників з Українського Хору та шкільної дітвори вибралося на свята колядувати межи Українців сього міста. Підчас сеї коляди отсі громадяни відкликнулися на клич Рідної Школи з ось такими жертвами:

По $5.00: Дмитро Дулиба; по $4.00: Сильвестер Петришин; по $2.00: Петро Попадюк, Михайло Єзеніцький; по $1.50: Теодор Майчик; по $1.00: Никола Палиця, Іван Бочневич, Стефан Салій, Онуфер Бабій, Еміліян Тутко, Гаврило Скверес, Семен Фецко, Варвара Цюрик, Михайло Федьків, Григорій Сакала, Марія Обух, Іван Дучинський, Палага Марадаш, Павло Баран, Палага Сіканець, Іван Спяк, Лукіс Пасторак, Михайло Цап, Василь Бохняк, Іван Мадараш, Мартин Кобялка, Андрій Микитюк; по 50 ц.: Михайло Грешко, Катерина Петрик, Іван Югас, Петро Вавак, Стефан Дудик, Никола Семчич, Юстин Федорко, Ілько Вавак, Андрій Барна, Катерина Скробала, Григорій Скорбач, Анна Фейда, Кондрат Чоловський, Іван Смеречняк, Деонізій Демчар, Михайло Дучинський, Іван Скробала, Анна Гайдко, Петро Качмар, Стефан Скробала, Петро Височанський, Іван Крупа, Тимко Курилла, Никола Кохань, Стефан Юрківський, Анна Кмец, Петро Вільха, Гаврило Морох, Григорій Урбан, Андрій Теличка, Павло Дюк; по 30 ц.; Гаврило Ізбанський; по 25 ц.: Іван Грубяк, Михайло Поточак, Іван Стасяк, Текля Чарович, Марія Бек, Михайло Качмар, Антін Шашкевич, Марія Белей, Кость Фуртак, Юрий Пирч, Яков Вандзіяк, Семен Окарма, Захарій Федорчак, Клементій Дзюбак, Никола Кода.

Разом зібрано на Рідну Школу 55 долярів, які зараз вислано через Обєднаннє в Филаделфії.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБО-

„ЧОРНІ КАБІНЕТИ" В ЦАРСЬКІЙ РОСІЇ

„Чорні кабінети" належали до департаменту поліції й мали на меті перевіряти приватне листування. Це були кабінети таємні, яких існування російський уряд завжди заперечував. Правила всесвітнього почтового союзу не дозволяли контролі листів і уряд перед світом мусів її відпекуватися. В дійсності „чорні кабінети" вели дуже широку діяльність перед першою революцією в Росії, а ще більше ця їх діяльність змінилася після тої революції, в часи важкої реакції. Перечитування листів, пересиланих почтою, давало поліції дуже цінний матеріял для розкривання таємних революційних організацій та діячів, давало їй у руки той клубок, з якого вона потім сплітала сітку арештів, заслань у далекі північні губернії та смертних кар.

В більших містах, як Петербург, Москва, Київ, перевірку листів виконували цензори при почтах, які офіціяльно мали цензурувати закордонні часописи й журнали; в менших містах, де такої цензури не було, робили це деякі почтові урядовці. Зразу перечитували тільки листи тих осіб, що до котрих дав окреме доручення департамент поліції, а також пильно стежили за листами, що приходили з чужих країв. Але де далі перегляд листів поширювано. Почали переглядати листи не тільки на домагання департаменту поліції, а й на домагання „охранок", жандармських управлінь, губернаторів і ин. Для цього треба було подбати про окремі приміщення при почтових урядах і побільшити число урядовців, занятих цим ділом.

Всі листи, що їх привозила почта, залишалися в „чорних кабінетах" і їх там відкривали, в першу чергу листи чимнебудь підозрілі. Адреси листів, що видалися „неблагонадьожними", записувано по азбуці в окрему книжку, щоби на будуче переглядати всю кореспонденцію на дану адресу.

З нелегальних або підозрілих листів робили виписки, або знимали їх копії: одна залишалася при цензурі, другу відсилано до вищої адміністративної влади (як генерал-губернатор, командант військами і ин.), третю до департаменту поліції. Коли лист містив у собі якісь важні вказівки, то цензор повідомляв жандармів, коли й кому лист буде доручений, і слідом за листоносом являвся до адресата жандарм та арештував останнього.

Шифровані листи теж відчитувались окремими спеціялістами при департаменті поліції. Їх працю дуже часто облекшували провокатори, що зраджували шифровані ключі цієї або тої революційної організації.

Досить було нераз згадати в листі, що „висилається література", щоби цим збудити підозріння й накликати на себе шпигів або й арешт. Славетний Трепов бував у таких випадках дуже безцеремонний і давав коротку резолюцію „автора арестовать и заключить в тюрьму", „автора арестовать и вислать в северную губернію", або „адресата арестовать и заключить в тюрму, пока не назовет автора" і т. ин.

Департамент поліції посилав копії переглянених листів начальникам губерніяльних жандармських управлінь та охранкам тих міст, де жив автор листа, або адресат, доручуючи стежити за тими особами.

Офіціяльно заперечуючи факт перегляду листів, жандарми ніколи не послугувалися матеріялом, зібраним при тім, як документами при актах обвинувачення. Через те неодин був засуджений і засланий, не додумуючись, як це сталося.

Найбільше арештів завдяки „чорним кабінетам" було з початком 900-их років, особливо в 1902—1904 рр. Революційні партії вели широке листування, і хоча послугувалися шифрами, все таки вся їх переписка завдяки провокаторам була знана поліції. Величезні страти понесли тоді соціялісти революціонери, бундівці, іскровці й ин. Н. пр. все листування соцреволюціонерів Києва, Харкова та инших міст було в руках поліції й копії їх листів находилися в департаменті поліції. Пізніше революційні партії зрозуміли, що їм треба менше користати з послуг почти.

Таким чином через потоптання почтової тайни поліція збирала дуже обширний матеріял, якого в таких розмірах не могли їй дати ні шпики ні провокатори, а тисячі ідейних людий через необережне слово засаджували себе на каторгу або затягували собі петлю на шию.

КОЛЯДА.

(На арію Вселенная веселися).

Смутна новина зі Львова,
В ляцькім ярмі наша школа;
Ляхи школи замикають,
Учителів проганяють.
Ляцькі, ляцькі катюги.

Розійшлися наші діти,
Світа в чужину глядіти,
Бо на нашій землі рідній
Там засівся лях негідний.
Рабує, мордує наш нарід.

На чужині наші діти
Гинуть наче рожі квіти,
У Берліні, Празі й Відні
Голодують сини рідні;
Ратунку, ратунку благають.

А у Львові наші сини
Що живуть для України,
В катакомби ідуть вчитись,
Лиш щоб світла як добитись
Нашому, нашому народу.

Наповнені тюрми всюди,
У них гинуть наші люди,
Ті що волі нам бажали,
У кайдани ляцькі впали,
За правду, за правду і волю.

Ми у гуртки ся збираймо,
Радо жертви їм даваймо,
При усякій тут нагоді
Станьмо для них у пригоді,
Щоб скинуть, щоб скинуть кайдани.

Бо у згоді і у злуці
Поможемо в їх розпуці,
Щоб ті злуки не надали
І на нас надію клали,
Що цінили, що цінили ся мукі.

Тоді прийде на нас пора
В рідний край вернеся дітвора;
Тоді спільно будем жити,
Одні другим весело
У ріднім, у ріднім Землиці.

Н. Ц.

ГАЙДАМАЦЬКИЙ СКАРБ.

Повість з кінця XVIII століття.

За В. Лозинським

переповів Михайло Ценівський.

(12)

— І як іще! Подумав над нею хвилину тай нараз кинувся врадуваний, сплеснув у долоні, кинувся мені на шию й обнимав, що мало не вдушив мене й кричав:

— Вже знаю! Вже знаю!

— Коли знаєш, то добре — подумав я собі — бо я нічогісінько не знаю. Врадуваний Грек дав мені сто дукатів і запевняв, що до смерти буде мені вдячний...

— Вже знаю! вже знаю! — кричав Грек — то той драб Бокамп викрав мені мою дочку! О, яка мудра ваша пророчиця! Ви самі не знаєте, яким талантом надлів вас Господь! „Чоловік, що мандрує з пільця лісів". (Боа — ліс, камп — поле, Бокамп — чоловік з лісів і піль). О, то Бо амп, напевно Бокамп!"

Сенгаль, повторивши ці слова нещасного батька, сміявся здорово.

— Старий Грек пігнав наче божевільний — оповідав дальше Сенгаль — і я вже з того часу не бачив його. Але що найдивніше, що я вказав особу дійсно таку, що жиє на світі. Пізніше дізнався я, що в Туреччині е інтернуцій Бокамп і що купує на Сході гарні дівчата.

— Не пригадуєте собі припадково, як називається той Грек? — спитався Фогельвандер.

— То фанаріот, називається Маврополос чи Маврокордато, чи якось инакше... Ага! гляньте на другий бік мініятури, там буде імя й назвище украденої фанаріотки.

Фогельвандер глянув на мініятуру й відчитав напис: „Ергина Мавродукас".

— Чи не могли би ви відступити цю сильветку, пане? — спитав Фогельвандер.

— Ні — відповів Сенгаль.

— Якуж вона має вартість для вас?

— За малу, щоби я міг її подарувати, за велику, щоби продати.

— То значить, що ніяк не можу дістати її?

— О ні! Можу програти її — відповів авантюрник усміхаючися. — Ставка дукат.

— Згода! — відповів Фогельвандер.

І почалася гра за сильветку. Останні дукати зникали сперед офіцира один за одним. Коли гра рішилася — остався Фогельвандерови всього один дукат, але мініятурка гарної фанаріотки була його власністю.

VIII.

Трохимова сповідь.

Замісць іти до дому, Фогельвандер пішов до шпиталика Ставропигійського Братства.

На коридорі стрінув черця.

— Добре, що приходиш рітмайстре, — викликнув чернець — я вже хотів кликати тебе, бо потрібую „брахіум мілітаре!"

— А то проти кого, отче?

— А проти когож, коли не проти твого Гайдамаки! Йому вже краще, і жити буде напевно. Але подумай собі, не хоче переодягнутися, ставить завзятий спротив, коли хочемо зняти з нього нужденну, подерту полотнянку... То якийсь дикий чоловік, похмурий і мовчаливий, як ніч без божих зір.

— Будь спокійний, отче, — відповів Фогельвандер — коли цей Гайдамака впертий і вам робить тут прикрости, я зараз зумію приборкати його.

Фогельвандер сказав це і пішов до кімнатки, в котрій помістили були Трохима. Трохим як почув, що двері відчиняють, ся, ворохнувся неспокійно на своїй постелі. Колиж побачив перед собою мундур, злякався очевидно, в його очах промайнув нечайний жах. Колиж приглянувся близше прихожому і пізнав лице Фогельвандра, здавалося, наче успокоївся. Безтаки примкнув очі і відвернув голову на бік.

Фогельвандер підійшов до ватажка й відізвався лагідно:

— Трохиме, як тобі тепер?

Ватажок відвернув голову, підвів навіть трохи її. Це, здавалося, справляло йому великий біль. Вглядів примкнуючи очі в лице офіцира й сказав ослабленим голосом:

— То ви, золотий, милосердний пане! то ви пане рітмайстер! Щоби вам Бог дав царство небесне!

— Ти пізнав мене, Трохиме? — спитав Фогельвандер.

— Чи я вас пізнав? О, я пізнав би вас іще й за сто літ! Я бачив вас двічі, добрий пане! Раз із цею поганською душею, з невірним Шахіном... Другий раз тоді в ночі... О, я бачив вас, хоч кров мені очі засліплювала. Ви не дали добити мене наче пса, ви принесли мене до цього шпиталя... О, ви добрий пан, милосердний чоловік, пане рітмайстер!

Трохим перестав, начеб довше говорення відбирало йому сили. Фогельвандер стояв прильому і не перебивав мовчанки.

Гайдамака підвів знову трохи голову, повів довкола очима, глянув на двері і сказав сухо:

— Ви самі, пане?

— Сам.

— Пане, Трохим має вам... щось сказати, але про це ні слова нікому! Та треба замкнути двері...

Фогельвандер послухав просьби і засунув засуву.

— Що маєш мені сказати, Трохиме? — сказав. — Говори сміливо, я маю серце, я також чоловік, не зраджу тебе, а що могтиму, то зроблю.

— Я вже не боюся тепер ваших драгонів, — говорив Трохим — мені тепер уже всеодно. Я вмру скорше, як на ноги підведуся, а як умру, то що ви мені зробите?

— Не вмреш, Трохиме, доктор казав, що будеш здоров...

— Е, що там доктор! Доктор своє, а Бог своє. Як не вмру, то не завдяки докторові, а завдяки святому Онуфрієві чудотворцеві. А як не вмру, то й що мені гіршого буде від цього, що вже було? Послухаєте, то добре, а як ні, то й що порадити?

Сказавши це Трохим добув усіх сил, які ще — хоч був ослаблений — остали в його атлетичних мязах, підвівся й усів.

— Трохиме, не підносися — перестерігав офіцир — то тобі може зашкодити.

— От що має шкодити. Мене вже раз ваші драгони, пане рітмайстер, кулями подіравили наче решето, буде тому три роки. Мав я вісімнацять кульок у тілі, а всетаки рачки до села заліз і там укрився. І нiщо мені не було...

Потім Трохим почав мацати пальцями свою нужденну полотнянку, пошарпану на лахміття.

— Маєте ніж, пане? — спитав.

Фогельвандер вийняв ножик і подав його Гайдамаці, цікаво поглядаючи.

— Дайтеж мені ваш капелюх, пане рітмайстер — пробормотів Трохим. — Подержіть його трохи, може не пожалуєте цього...

Фогельвандер зацікавлений дуже, підсунув подушку ватажкові, щоби міг оперти ранену голову і подав свій капелюх. Ватажок почав пороти цілий рубець полотнянки. За першим шарпненням ножа заблисло золото. То був дукат. Гайдамака кинув його до капелюха. Нарешті Трохим перервав роботу.

— Почисліть, — сказав до офіцира й опустив із змучення голову на подушку.

— Трицять — сказав Фогельвандер.

— То всі, я більше не взяв із собою.

Хвильку Трохим відпочивав, потім схопив ніж і почав пороти полотнянку в иншому місці.

— І це візьміть — сказав і подав якийсь малий предмет офіцирови.

Фогельвандер узяв і приступив до вікна. То був золотий перстінь, погнутий, здушений майже в одну масу. В здушеному золоті був дуже великий камінь, на скількo Фогельвандер міг оцінити, брилянт найчистішої води.

— Що маю зробити з цим? — спитав.

— Ви добрий чоловік — відповів ватажок — то для вас... То вже ваше. Але то мало, дуже мало, то лише дрібний задаток. Такого золота я маю досить... багато... ось, так багато... І Гайдамака підніс обі руки, як міг найвище.

— А таких перстенів і каменів, а гарніщих ще від цього — є багато в мене, хоч кварто бери... Я вас так золотом обсиплю, що ані одного гузика з мундира не видно буде, з самих червінців, але вислухайте Трохима.

Трохим відітхнув хвильку і почав говорити дальше:

— Десь комусь Бог дасть щастя, а мені дав Кару. З инших компанійців, що зі мною разом ходили, один панує собі на Волощині, в золоті опливає; другий у Москві є купцем багатим, багаті товари має; третій на шляхтича вийшов — а я от... де попався... Але, колиб я був свобідний, город цілий із церквами і зі замком купив би я — а золота не забракло би мені... Пане рітмайстер, слухай ти добре і бери на розум, що я тобі скажу... Зробіть, як Трохим порадить, а обом нам добре буде... Віставьте червінців для вас і для мене, а що на килимі сідати, коринь їсти, солодко пити, челяди сила, праці мало, роскоші багато... Ось мені життя!...

Фогельвандер усміхнувся на цей образ ідеального життя, яке марилося в уяві Трохима.

— Не смійтеся ви, пане, — говорив дальше Гайдамака, — бо то все щира правда, що Трохим говорить... Я маю скарб, великий скарб... Відкіля я взяв його?... Абож ви не знаєте? Що там багатства!! Аж чоловікови в очах тьмиться! Гей, то-то часи були! Гуляли ми по всій Вкраїні, по всьому Поділлі, виправлялися на Волощину, на Татарів, а звідусіль вючно вертали! Сім літ божих ми так воювали собі...

(Дальше буде).

СМІЛИВА ІДЕЯ АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛА.

—o—

Загальний християнський Собор.

Німецький щоденник „Нaec Вінер Журналь" приносить інформації від власного римського кореспондента про пляни папи Пія XI. Сьогорічний „Святий Рік" піддав йому ідею відновити екуменічний конгрес чи собор перерваний в 1870 р. Папа хоче скликати в 1928 р. всесвітний церковний собор яко манифестацію проти позбавлення у свій час церковної влади її давних прав.

Підчас Ватиканського Собору в 1870 р. увійшли до Риму італійські війска і перервали його. Представники церкви на знак протесту проти світської влади заявили тоді, що найвисший їх достойник, папа, зачиниться у Ватикані і не скликуватиме загального собору, як довго не зміниться політичний стан в Італії. І папи від 1870 р. додержували цього протесту. Пій XI. хоче зробити спробу нової форми протесту. А може прийшов до пересвідчення, що політична зміна вже прийшла?

Найблизший собор в 1928 р. був би продовженнєм ватиканського з 1870 р. Істнує вже підготовна комісія при боці папи, що приготовляє плян праці. На першім місці стоїть справа, де сей собор має радити? Помістити 7,000 представників, епископів та їх секретарів нелегко. Спершу пропонували на місце засідань собор св. Петра, але ся гадка зустрічає опозицію.

Папа Пій XI. хотів би вирішити на наміренім соборі два головні питання. Перше: перевести або підготовити ґрунт до зєдинення всіх християнських церков в одну, загальну. Сею справою займався вже раз, недавно, один церковний конгрес, у місті Малін, під проводом бельгійського кардинала Мерсіє. Ідея загальної християнської церкви була улюбленою ідеєю Льва XIII. Пій XI. вірить, що він мати-ме більший успіх, зваживши, що сій ідеї сприяе повоєнний настрій; людство зневірене війною, зміцнило свої релігійні почування. „Святий Рік" переконав його у зміні настроїв. У політиці Локарно є висловом потреби загального порозуміння між людьми.

Другою метою собору було би поладнати старий конфлікт Ватикану з італійським урядом, що триває 55 літ. Розвязка цих взаємин є загальним бажаннєм усіх католиків.

Наскільки пляни Пія XI. згоджуються з інформаціями преси, поки що важко перевірити. Відомо, що ватиканська дипльоматія належить до найзручніиших у світі.

ВІДГОМІН ПРОЦЕСУ ШТАЙГЕРА.

Інсп. Лукомський у звязи з процесом Штайґера одержав димісію. Тепер буде потягнений до відповідальности за недбале урядування а також за нараження на небезпеку президента і скермування слідства на фальшиву дорогу.

ПРИВАТНИЙ КАПІТАЛ НА УКРАЇНІ.

Голова Раднаркому Чубар про ролю приватного капіталу в господарстві на Україні.

На останньому 9. зїзді КП(б)У застановлявся голова радянського уряду України Чубар над дуже цікавою та актуальною проблемою, а іменно над ролею приватного капіталу в господарській відбудові України. Свої міркування та висновки ілюстрував він цифрами.

З наведених цифр видно, що в 1922—23 господарському році державний промисл творив на Україні 86 відс., кооперативний 5,3 відс., а приватний 8,7 відсот. В 1924—25 госп. році державн. промисл творив уже 89 відс., кооперативний 5,1 відс., а приватний 5,2 відс. Наведені цифри доказують, що відсоток приватного промислу паде та не видержує конкуренції з державним. Але з приватним паде і кооперативний промисл. Так учать цифри, а на ділі повинно би бути навпаки, бо при скорому об , оті приватних фондів, які можуть і мусять скорійше обертатися завдяки малим сумам, приватній капітал повинен би зростати.

Колиж взяти на увагу кількість та силу промислових підприємств, то цифри виказують, що державних підприємств у цьому році є 1.125 одиниць, кооперативних 348 одиниць, кооперативних 348 одиниць а приватних 480 одиниць. Споміж них найсильнійші державні підприємства. В них працює 314 тисяч робітників, у кооперативних є їх 11.800, а в приватних заледви 7,100. Не зважаючи на значно більшу скількість приватних підприємств від кооперативних, у тих останніх працює далеко більше робітників ніж у приватніх підприємствах. Це пояснюється тим, що в руках приватного капіталу находиться найбільше мукомольних підприємств, які самі собою вимагають найменшого числа робітників.

На полі торговельного товарообороту помітив анальоґічне явище. В 1923 р. приватній капітал становив у гуртовій торговлі України 32,3 відсотки всього обороту, в 1924 р. він понизився до 16,3 відс. Натомість у гуртово-роздрібній торговлі приватний капітал мав у 1923 р. 58,2 відсотки, а в 1924—25 понизився до 33,9 відсотків. У самій виключно роздрібній торговлі в першому півроці 1923—24 р. виносив він 90,4 відс. усього обороту, а вже в другому півроці того самого року понизився до 90 відсотків. Про висоту участи приватного капіталу в роздрібній торговлі цього 1925 р. немає в рефераті Чубара ніякої згадки. Думаємо, що відносини мало змінилися. І мабуть цей факт викликав занепокоєння в партії, бо саме всі ті наведені цифри вживав Чубар на те, щоби доказати безосновність побоювань щодо надмірного зросту приватного капіталу.

Але наведемо ще одну ділянку, на якій виявляє приватний капітал свою активність. Є це ділянка заготовки збіжа для держави. В 1924—25 госп. році прив. капітал займав у загальному пляні заготовок 35 відс. Згідно з пляном заготовок на 1925—26 рік приватному капіталові оставила сама держава 29 відсот. заготовок. У біржових оборотах 1923—24 р. участь приватного капіталу виражувалася цифрою 9,1 відсотків, а в 1924—25 р. цифрою 9,1 відсотків, а в 1924—25 р. цифрою 6,4 відс.

На основі усього повищого поробив Чубар висновки, що державний капітал на Україні кріпне на рахунок приватного та що наслідком цього соціялістичному господарству не загків, а в 1924—25 р. цифрою 6,4 відс.

В партії була і є поважна течія, що обстоює боротьбу з приватним капіталом. Голова уряду України, Чубар доказує, що держава не може відмовлятися від нової економічної політики (Непа) а тим самим не може поборювати і приватного капіталу. Дослівно Чубар сказав так: „Нема потреби переходити до такої системи, щоби стиснути все і всіх і залишити тільки нашу промисловість, наш державний та кооперативний торг. Зокрема слід освітлити кредитове питання. Розмір приватного капіталу в кредитовому обігові є показчиком того, в якій мірі він нам загрожує. Головними кредитовими організаціями, що по суті є приватними, є товариства взаїмного кредиту. Число їх зростає. Коли 1. жовтня 1924 р. було 29 кредитових товариств, то на 1. вересня 1925 р. було їх уже 56. Пересічний оборот тих товариств виносив на 1. вересня 1924 р. 74,200 карбов., а на 1. жовтня 1925 р. зріс до суми 130,500 карб. Наші кредитові установи кредитували Т-ва взаїмного кредиту на 1,7 прц. всього кредиту, виданого нашими банками. Загальна сума коштів, що находяться в обігу названих товариств, виносить 7 міл. карб., проти 200 міліонів, що були в обігу наших кредитових установ. Таким чином наші кредитові позиції міцні".

Далі зачепив Чубар ще й справу концесійної політики, яку деякі апртійці „обстрілюють". Концесійна політика дала вже деякі позитивні користи для відбудови радянського господарства, але поза межами України. На Україні в тому відношенні не зроблено нічого. Чубар підкреслює, що уряд дуже радо пішов би на те, щоби який концесіонер вложив бодай 20—30 міліонів у будівляний завод чи фабрику. Виявляється, що перед двома роками був один концесіонер, який бажав одержати концесії на криворіжські копальні. Та він не витримав, бо не мав відповідної фінансової бази.

У висновках дійшов Чубар до того, що при теперішних відносинах держава не може обійтись без приватного капіталу. Коли взяти торговлю, то в роздрібній торговлі, де приватний капітал має 90 відсотків обороту, держава не в силі його побороти, навіть колиб цього бажала. Не можна нищити також приватного кредиту, бо він обслуговує значні кола населення, а риночні обставини вимагають участи представників приватного капіталу. „Наше завдання полягає в тому, кінчив свої висновки Чубар — щоби пляновим порядком відшукати спосіб найдоцільнійшого використання приватного капіталу торговця та посередника в інтересах громадського нагромадження. В боротьбі з приватним капіталом, з його зростом, слід вживати не адміністративних заходів, а впливати з фінансово-економічного боку".

З усіх наведених цифр ми бачимо, що приватний капітал не стоїть на Україні так слабо, як би це здавалося. Факт опанування ним усієї майже роздрібної торговлі може направду вводити в стан трівоги многих правовірних комуністів. Виходить, що кооперація в роздрібній торговлі не видержує ніякої конкуренції з приватними торговцями. Ці останні являються нічим иншим тільки посередниками між державною продукцією та покупцем чи консументом. Вся майже продукція державного промислу а навіть спроваджуваних зпоза кордону товарів переходить через руки посередників. І вони зростають в силу.

В. М.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться 24. січня, в гали церковній. Проситься всіх членів прийти на сей мітинг, бо суть важні справи до полагодження. — Василь Баран, предс.; М. Гнатів, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Отсим подається до відома усім членам і членкиням Тов. Укр. Січ, від. 170, що „спеціяльні збори" в справі доповнення уряду на 1926-ий рік відбудуться в пятницю, 22-го січня під ч. 72 Morris St. Початок о год. 7.30 вечер. Присутність усіх членів на цих зборах конечно пожадана. — Й. Вацлавський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".